

การเลือกตั้งท้องถิ่นกับหลักธรรมอิทธิบาท 4

Local Elections and The 4 Principles of Intibath

วีรชัยยุทธ กลชัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Weerachaiyut Khonlachai
Mahamakut Buddhist University, Thailand
E-mail1: chaikhon2204@hotmail.com

Received: July 23, 2023; Revised: August 15, 2023; Accepted: August 16, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ แสดงให้เห็นว่าการกระจายอำนาจจะช่วยให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะผ่านกิจกรรมการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่พุทธศักราช 2540 ถึงฉบับพุทธศักราช 2560

ผลการศึกษา การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่ประชาชนออกมาแสดงทางเลือกในการปกครองท้องถิ่น ดังนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นการที่ประชาชนใช้สิทธิของตนลงคะแนนเสียงเลือกตัวแทนเพื่อให้ตัวแทนที่ตนเลือกนั้นได้มาทำหน้าที่แทนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละพื้นที่ของประเทศ ให้เป็นไปตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้กำหนดไว้ว่า เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจรัฐของผู้ปกครอง เจตจำนงดังกล่าว ต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริตและเป็นธรรม ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามวาระการดำรงของตัวแทนท้องถิ่นด้วยการลงคะแนนเสียงอย่างทั่วถึง โดยถือหลักหนึ่งคนหนึ่งเสียง การเลือกตั้งที่จะประสบผลสำเร็จนั้นต้องอาศัยหลักธรรมอิทธิบาทสี่ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมสา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ พระพุทธเจ้าเพื่อจะใช้หลักการและแนวคิดให้ประสบผลสำเร็จตามหลักอิทธิบาท ที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ในพระไตรปิฎก เพื่อจะให้เป็นข้อปฏิบัติ หรือเป็นแนวทางให้ประสบผลสำเร็จ

องค์ความรู้ พฤติกรรมการเลือกตั้ง ได้แก่ ลักษณะนิสัย ทักษะคติ ความเชื่อและ ค่านิยม ซึ่งเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมในการเลือกตั้ง ได้รับอิทธิพลจากหลักอิทธิบาทสี่ ได้แก่ ฉันทะ คือ ความเต็มใจที่จะไปเลือกตั้ง วิริยะ คือ ความกล้าหาญที่จะเลือกผู้สมัครโดยไม่เกรงกลัวกลุ่มอิทธิพล จิตตะ คือ ความคิดจดจ่อใส่ใจกับเรื่องประชาธิปไตย และวิมสา คือ ความคิดไตร่ตรองเลือกผู้สมัครที่ตนเองต้องการเพื่อให้การเลือกตั้งนั้นเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม

สรุปโดยย่อ หลักธรรมในเรื่องหลักอิทธิบาทสี่ ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมสา เป็นหลักธรรมมีอิทธิพลต่อประชาชนในการเลือกตั้งให้ประสบความสำเร็จ

คำสำคัญ : กระบวนการเลือกตั้ง; การปกครองท้องถิ่น; หลักอิทธิบาท 4

Abstract

This academic article it shows that decentralization will help local people to participate closely in local government. especially through electoral activities at the local level, in line with the spirit of decentralization and local government in the constitution. from the year 1997 to the year 2017

Results of the study: elections are a political process in which people express their choices in local government. therefore, elections are when people use their rights to vote to choose representatives so that the representatives they choose can act on their behalf in local government organizations. each area of the country to be in accordance with the principles of the universal declaration of human rights. it has been determined that the will of the people is the basis of the ruler's state power. such an intention it must be expressed through honest and fair elections. which is held from time to time according to the term of office of local representatives by thorough voting by holding the principle of one person, one vote. successful elections must rely on the four iddhipāda principles, consisting of chanda, viriya, citta and wingsa, which are principles that buddha in order to use principles and concepts to be successful according to the principles of iddhipatha. which the lord buddha said in the tripitaka in order to make it a practice or is it a guideline for success?

Knowledge and electoral behavior include character traits, attitudes, beliefs, and values that stimulate election behavior. influenced by the four principles of iddhi pada: chanda is the willingness to go to the polls, viriya is the courage to choose a candidate without fear of influence groups, chitta is the mind focused on democracy, and vimansa is the thought to reflect and choose. the candidates they want in order for the election to be pure and fair briefly summarized, the religion principles regarding the four iddhipāda, namely chantha, viriya, citta, and vimansa, are religion principles that influence the people to be successful in elections.

Keywords : Election Process; Local Government; 4 Principles of Influence

บทนำ

ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ประเทศไทยได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกขึ้น เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2476 โดยมีวิวัฒนาการมานานกว่า 86 ปี โดยที่กฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้รับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันมีองค์กรอิสระ คือ คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้การจัดการเลือกตั้งทุกระดับเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ปราศจากการชี้นำของอำนาจใดๆ หรือการใช้อิทธิพลครอบงำกระบวนการทางการเมืองและการปกครองในระบบประชาธิปไตย เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกถึงความต้องการ (โอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2559) การเลือกตั้งเป็นสิทธิและหน้าที่ของ

ชนชาวไทยที่สำคัญยิ่งในของประชาชนที่จะสนับสนุนหรือคัดค้านการตัดสินใจของผู้นำในทางการเมือง การเลือกตั้งจึงถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญการออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ดังปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 21(1) ว่า "เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจรัฐบาลของผู้ปกครอง เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราว คราวตามกำหนดเวลา ด้วยการลงคะแนนเสียงอย่างทั่วถึง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่านั้น โดยการกระทำ เป็นการลับด้วยวิธีต่าง ๆ เพื่อที่จะประกันให้การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นไปโดยเสรี" นอกจากนี้ในวิถีทางทางการเมือง การเลือกตั้งยังมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563)

หากพิจารณาในด้านมิติทางการเมืองนั้น เป็นที่ยอมรับกันว่าการเมืองการปกครองที่ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งนั้น คือ การเมืองการปกครองแบบระบอบประชาธิปไตย โดยหลักทั่วไป การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการหรือ องค์การทางการเมือง โดยให้ประชาชนมีสิทธิในการเลือกตัวแทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดกำหนดไว้ และเพื่อให้ประชาชนได้เข้าไปมีปากมีเสียงใน การกำหนดทิศทางการปกครองประเทศ ดังนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นวิธีการที่ดีและมีความเหมาะสม มากที่สุดในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเลือกผู้แทนที่มีความคิด ความเห็น มีนโยบาย และอุดมการณ์ที่คล้ายกับตนมากที่สุด การเลือกตั้งนั้นจึงถือว่าเป็นพื้นฐานในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยในการให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบให้บุคคลหรือคณะบุคคลใดเข้าไปทำหน้าที่ ในการบริหารประเทศตามเจตนารมณ์

จากความสำคัญที่กล่าวมาผู้เขียนจึงมีความสนใจการตัดสินใจเลือกตั้งระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่นและเป็นแนวทางในการหาเสียงสำหรับนักการเมือง นักวิชาการ และผู้ที่สนใจต่อไป

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

1. ความหมายของการเลือกตั้ง

วิชรา ไชยสาร (2544) ได้กล่าวไว้ว่า การเลือกตั้ง คือ กิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชน ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออก ซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้อง หรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือการละเว้นการกระทำ อย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ นโยบาย และวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตนด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้น จะนำอุดมการณ์ และนโยบายในการบริหาร

ประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเอง

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2548) กล่าวว่า การเลือกตั้ง คือ การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่ประชาชนแสวงหาทางเลือกในการปกครองและบำบัดความต้องการของตนเองเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมืองอันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนง ของประชาชนที่เรียกร้องหรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ในทางการเมืองหรือการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนโดยประชาชน ทั่วไปเลือกผู้แทน หรือพรรคการเมืองที่ตนเลือก ให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้นจะนำอุดมการณ์ และนโยบายไปเป็นแนวนโยบายในการบริหารประเทศ และทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองการปกครองของประชาชนนั่นเอง

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2534) ได้อธิบายไว้ว่าการเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการทางการเมือง และการปกครอง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในกระบวนการทางการเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าว ปรากฏในลักษณะของการเรียกร้อง (demand) หรือสนับสนุน (support) ต่อการตัดสินใจทั้งหลาย ในระบบการเมือง

ความหมายของการเลือกตั้งที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนได้สรุปความหมาย ดังนี้ การเลือกตั้ง คือ กิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนออกมาแสดงทางเลือกในการปกครอง การเลือกตั้ง เป็นการที่ประชาชนใช้สิทธิของตนลงคะแนนเสียงเลือกตัวแทนเพื่อให้ตัวแทนที่ตนเลือกนั้น ได้มาทำหน้าที่แทนตนเองให้การปกครองในแต่ละเขต แต่ละพื้นที่ของประเทศ

2. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2537) การศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งในระบบการเมืองต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบการเมืองประเภทใดก็ตาม เป็นส่วนหนึ่งของ ความพยายามที่จะทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับการปกครอง การศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเลือกตั้ง ของนักรัฐศาสตร์ในประเทศตะวันออก โดยเน้นปัจจัยที่มีผล ผลักดันให้เกิดมีพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ แบ่งเป็น 3 แนวทาง ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะ ปัจจัยที่เกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของบุคคล เป็นแนวทางการศึกษาที่เน้นหนักไปใน ด้านสถานภาพของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

2. ปัจจัยอิทธิพลของความสำนึกเหตุผลของบุคคลที่มีผลต่อการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นแนวทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมือง การรณรงค์หาเสียง การแถลงนโยบาย รวมถึงการบริหารการเลือกตั้ง

3. ปัจจัยเชิงสถานการณ์ของระบบ ซึ่งเป็นภาพรวมทั้งแง่เวลา (ระยะเวลา) และขนาด (ทั้งระบบ) นั่นคือ เน้นอิทธิพลของปัจจัยที่อยู่ในระดับมหภาค เช่น อิทธิพลสถานการณ์ในแต่ละช่วงสมัย ปัจจัยเกี่ยวกับนโยบายและประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามนโยบายของพรรค สถานการณ์ภายในและภายนอก เป็นต้น แนวความคิดดังกล่าวมองพฤติกรรมการณ์การลงคะแนนเสียง เลือกตั้งในแง่ของระบบ ปัจจัยสำคัญในการศึกษาจึง ได้แก่ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดดุลภาวะ (Equilibrium) หรือปัจจัยที่ทำให้เกิดสภาพเสียดุลภาวะในระบบซึ่งมีผลต่อการเลือกตั้ง ในประเทศไทยการศึกษา ส่วนมากให้ความสนใจในด้านหลักกฎหมาย (Legal-rational) ยิ่งกว่าด้านพฤติกรรมการณ์การลงคะแนน เสียงเลือกตั้งของประชาชนว่า ใครเลือกใคร เมื่อไหร่อย่างไร

3. หลักการสำคัญของการเลือกตั้ง

สุขุม นวลสกุล (2534) กล่าวถึง ความสำคัญของการเลือกตั้ง ตามหลักปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ได้วางหลักไว้ว่า เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจรัฐของผู้ปกครอง เจตจำนงดังกล่าวต้อง แสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลาด้วยการลงคะแนนเสียงอย่างทั่วถึง โดยถือหลักหนึ่งคนหนึ่งเสียงเท่านั้น นอกจากนี้วิถีทางการเมืองการเลือกตั้งยังมีความสำคัญดังต่อไปนี้

1. เป็นวิธีการที่ทำให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนใช้ตัวแทนของตนที่ได้มาจากการเลือกตั้งนั้น ไปทำหน้าที่แทนตนในรัฐสภาและในคณะรัฐบาล

2. เป็นวิธีการที่ใช้เปลี่ยนอำนาจทางการเมืองการปกครองที่ทันสมัย และเป็นไปอย่างสันติ วิธีซึ่งแตกต่างจากมนุษย์ในสมัยโบราณที่ใช้กำลัง ใช้อาวุธ เข้าต่อสู้เพื่อแย่งอำนาจการปกครอง ซึ่งเราจะเห็นได้จากการเรียนวิชาประวัติศาสตร์

3. เป็นวิธีการป้องกันมิให้เกิดการรัฐประหาร เมื่อรัฐบาลไม่สามารถบริหารประเทศหรือ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ลุล่วงก็คืนอำนาจให้ประชาชนด้วยการยุบสภาฯ เพื่อจัดการเลือกตั้งใหม่ ให้ประชาชนตัดสินใจว่าจะเลือกใครเป็นผู้บริหารต่อไป

4. เป็นวิธีการที่จะทำให้เกิดการหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงอำนาจ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่นได้เข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ ทำให้ประชาชนได้มีโอกาส เปลี่ยนตัวผู้แทน เปลี่ยนรัฐบาล เมื่อไม่พอใจการทำงานของรัฐบาลเดิม

5. เป็นวิธีการเสริมสร้างความถูกต้องและชอบธรรมในการใช้อำนาจทางการเมืองให้กับบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นคณะรัฐบาล

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (2527) ได้กล่าวถึง สิ่งกำหนดพฤติกรรมมนุษย์ในหนังสือเรื่อง “จิตวิทยา การเมือง” ไว้ดังนี้ คือ ลักษณะนิสัยสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม และความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม ทศนคติ สถานการณ์

1) ลักษณะนิสัย ซึ่งแบ่งเป็น ความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพ 2) ลักษณะนิสัยของบุคคล คือ ความเชื่อถือ

ค่านิยม บุคลิกภาพนั้น มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก็จริงอยู่ แต่พฤติกรรมจะเกิดขึ้นยังไม่ได้ ถ้าไม่มีสิ่งกระตุ้น พฤติกรรม สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมนี้จะ เป็น อะไรก็ได้ เช่น อาหาร เสียงปืน คำสบประมาท หนังสือ ความหิว

3) สิ่งกระตุ้นพฤติกรรม และความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม สิ่งกระตุ้นพฤติกรรมนี้มีพลัง หรือความเข้มข้น ถ้าจะยกตัวอย่างที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง เช่น การที่รัฐบาลอนุญาตให้ขึ้นราคาโดยสารประจำทาง บางคนอาจจะไม่โหมมากจนไปเดินขบวนประท้วง แต่บางคนอาจจะไม่โหม และไม่ไปเดินขบวน หมายความว่า การขึ้นราคาโดยสารประจำทาง (สิ่งกระตุ้นพฤติกรรม) มีพลังเพียงพอสำหรับทำให้บางคนประท้วงแต่ไม่มีพลังเพียงพอสำหรับทำให้อีกหลาย ๆ คนประท้วง

4) ทศนคติ คือ การที่บุคคลคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือคนใดคนหนึ่ง หรือการกระทำอันหนึ่ง อันใดทำนองที่ว่าดีหรือไม่ สมควรหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่ เช่น เมื่อนาย ก. คิดว่ารัฐบาลควรสร้าง รถไฟฟ้าใต้ดิน ความคิดอันนี้ คือ ทศนคติของนาย ก. เมื่อนาย ก. คิดว่าควรจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง นาย ข. มากกว่าจะไปลงคะแนนเสียงให้นาย ค. นี่ก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของ ทศนคติของนาย ก.

4. แนวคิดการเลือกตั้งท้องถิ่น

วุฒิสภา ดันไชย (2560) ได้กล่าวถึงแนวคิดการเลือกตั้งท้องถิ่นไว้ 3 ประการ ดังนี้

4.1 การเลือกตั้งท้องถิ่น การเลือกตั้งถือเป็นเกณฑ์พื้นฐานที่ขาดไม่ได้ของการพิจารณาคุณลักษณะของประชาธิปไตย สำหรับทำความเข้าใจรูปแบบและที่มาของการเลือกรัฐบาลหรือผู้ปกครองที่มาเป็นผู้แทนของประชาชน จากประชาชนด้วยตนเอง นอกจากนั้นความสามารถในการเลือกหรือเปลี่ยนรัฐบาลหรือผู้แทนของตนก็ถือเป็นข้อสำคัญต่อความเป็นอิสระทางการเมืองและสังคมของประชาชน

4.2 เน้นอนว่าการเลือกตั้งก็จัดเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนขั้นพื้นฐานที่สุดของท้องถิ่นที่ถูกนำมาใช้อย่างยาวนานตั้งแต่มีการก่อตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลเช่น พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 กำหนดให้ที่มีสมาชิกสภาเทศบาลมาจากการเลือกตั้ง และสมาชิกสภาที่มาจากการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือพระราชบัญญัติสุขาภิบาลพ.ศ. 2495 ที่กำหนดให้คณะกรรมการสุขาภิบาลมีทั้งกรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการโดยการแต่งตั้ง และกรรมการที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน เป็นต้น

4.3 แม้ว่าการเลือกตั้งท้องถิ่นในยุคแรกจะมีได้เกิดขึ้นครอบคลุมทุกพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งนับแต่มีการกำหนดให้ผู้บริหารของท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งทางตรงใน พ.ศ.2546 ก็ทำให้ฝ่ายบริหารมีอำนาจมากขึ้นและไม่ต้องรับผิดชอบต่อสภาท้องถิ่นเช่น มีอำนาจกำหนดนโยบายการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจจัดหางบประมาณ อำนาจการเสนอร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี อำนาจการบริหารงานบุคคล และอำนาจยับยั้งข้อบัญญัติที่ตราโดยสภาท้องถิ่น เป็นต้น แต่การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นทางตรงทำให้การบริหารงานและการกำหนดนโยบาย ของ

ฝ่ายบริหารทำได้สะดวกโดยไม่ถูกขัดขวางจากฝ่ายสภาและแก้ไขปัญหการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์หรือ
ล๊อบบี้กับฝ่ายสภาได้

หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

1. ความหมายของหลักอิทธิบาท 4

อิทธิบาท 4 นั้นผู้วิจัยได้ศึกษาตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อจะใช้หลักการและแนวคิดให้
ประสบผลสำเร็จตามหลักอิทธิบาท ที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ใน พระไตรปิฎก เพื่อจะให้ป็นข้อปฏิบัติ หรือเป็น
แนวทางให้ประสบผลสำเร็จ หรือประกอบการทำงานก็เมื่อต้องการสมาธิเพื่อให้กิจที่ทำนั้นดำเนินไปอย่างได้ผลดี
ก็พึงปลูกเร้าและชักจูงด้วยอิทธิบาท 4 พระพุทธองค์ได้ให้หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิบาท 4 ใน
สูตรตันตปิฎก มัชฌิมนิคาย มัชฌิมปัณณาสก์ ไว้ว่า สวากทั้งหลายของเรา ผู้ปฏิบัติตามเจริญอิทธิบาท 4
ประการ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

1) เจริญอิทธิบาท อันประกอบไปด้วยฉันทสมาธิปรานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะความเพียร
สร้างสรรค์)

2) เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วยวิริยะสมาธิปรานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะความเพียร
สร้างสรรค์)

3) เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วยจิตตสมาธิปรานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตความเพียร
สร้างสรรค์)

4) เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วยวิมังสาสมาธิปรานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมังสาสมาธิ
ความเพียรสร้างสรรค์) ประการนั้นแล สวากของเราเป็นอันมากจึงได้บรรลุที่สุดแห่งภิกษุญาและ
อภิกษุญาบารมีอยู่

ดังนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสใน สูตรตันตปิฎก ทีมนิกาย มหาวรรค ว่า พระผู้มีพระภาคผู้ทรงรู้ทรง
เห็น เป็นพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติอิทธิบาท 4 ประการนี้และเพื่อเพิ่มพูน
ความสำเร็จ เพื่อให้ชำนาญในเรื่องความสำเร็จ เพื่อพลิกแพลงให้เกิดความสำเร็จแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอิทธิ
บาท 4 ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นพอสรุปได้ดังนี้คือ พระพุทธองค์ได้กล่าวถึงอิทธิบาท 4 ว่า เป็นสิ่งเพิ่มพูน
ความสำเร็จ เพื่อให้ชำนาญ เพื่อพลิกแพลงให้เกิดความสำเร็จเพื่อละกิเลสอันเป็นเครื่องผูกใจ 4 ประการจาก
การทบทวนเอกสารปรากฏว่า มีนักวิชาการและผู้วิจัยได้ศึกษาและอธิบายถึงความหมายของอิทธิบาท 4 ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2545) ได้เขียนเกี่ยวกับอิทธิบาท 4 สรุปได้ว่าหลักธรรมที่ไม่
เคยล้าสมัย หรือหลักธรรมอันเป็นหลักแห่งความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ 4 ประการ ที่ในปัจจุบันแม้
เราจะหลงลืมกันไปบ้างว่า คืออะไร แต่ถ้าหากได้ย้อนรำลึกกันบ้างว่ามีอะไร และคืออะไรจะเห็นได้ว่าหลักธรรม
อายุ 2 พันกว่าปีไม่มีคราวใดที่จะเรียกว่าล้าสมัย

- 1) ฉันทะ เพราะเหตุว่าทรงรักสิ่งที่ทรงทำ จึงได้ทำสิ่งที่ทำอยู่ในขณะนี้
- 2) วิริยะ คือความพากเพียร ความพยายามไม่ย่อท้อ
- 3) จิตตะ คือความเอาพระทัยจดจ่อในสิ่งที่ทรงทำ เพราะฉะนั้นท่านจึงทำได้
- 4) วิมังสา ทำงานแล้วไม่ทิ้ง คอยตรวจสอบ ทบทวน ไตร่ตรอง พิจารณา

ดังนั้น หลักความสำเร็จ ปฏิบัติตามหลักธรรม ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการ ที่เรียกว่า อธิธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี 4 ข้อ คือ

1) ฉันทะ : รักงาน (การเห็นคุณค่า ความรัก ความพอใจ) คือ มีใจรัก พอใจจะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จ ๆ หรือ เพียงเพราะอย่างใดรางวัลหรือผลกำไร

2) วิริยะ : สู้งาน (ความเพียร เห็นเป็นความท้าทาย ใจสู้ขยัน) คือ พากเพียรทำ ขยันหมั่นประกอบหมั่นกระทำให้สิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ท้อถอย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ

3) จิตตะ : ใส่ใจงาน (ความคิด อุทิศตัวต่องาน ใจจดจ่อ จริงจัง) คือ เอาจิตผูกใจ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อย ๆ เสมอ ๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ

4) วิมังสา : ทำงานด้วยปัญญา (ไตร่ตรอง พิสูจน์ทดสอบ ตรวจสอบ ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข) ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจสอบหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่องเกินเลยบกพร่องขัดข้องในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้นเพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) (25549) ได้อธิบายว่า อธิธิบาท คือ ทางที่จะไปสู่ความสำเร็จ 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ ความพอใจ 2) วิริยะ ความเพียร 3) จิตตะ ความเอาใจใส่ และ 4) วิมังสา ไตร่ตรองค้นคว้าในสิ่งนั้น ๆ ถ้าเรารักสิ่งนั้น เอาใจใส่สิ่งนั้น มันก็ก้าวหน้า การคิดการทำก็ก้าวหน้าต่อไป เพราะเรารักสิ่งนั้น ถ้าไม่รักมันก็ไม่ไปได้

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล) ได้กล่าวไว้ว่า อธิธิบาท 4 คือ หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ ในการกระทำกิจการงานหรือการอาชีพ ประการแรก อธิธิบาท แปลความว่า ทางแห่งความสำเร็จ กล่าวคือ ข้อปฏิบัติ ให้บรรลุความสำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพนั่นเอง

2. องค์ประกอบของหลักอธิธิบาท 4

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2550) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของอธิธิบาท 4 ไว้ดังนี้

1. ฉันทะ แปลว่า ความพอใจ ได้แก่ ความมีใจรักใคร่สิ่งที่ทำและพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุ พุดง่าย ๆ ว่ารักงานและรักจุดหมายของ

งาน พูดให้ลึกลงไปทางธรรมว่า ความรักความใส่ใจปรารถนาต่อภาวะดีงามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ของสิ่งนั้น ๆ ของงานนั้น อยากทำให้สำเร็จผลตามจุดหมายที่ตั้งมานั้น เมื่อเห็นสิ่งนั้นหรืองานนั้นกำลังเดินทางไปสู่จุดหมาย ก็เกิดปิติเป็นความเอิบอิ่มใจ ครั้นสิ่งหรืองานที่ทำนั้นบรรลุจุดหมายก็รับโสมนัสเป็นความฉ่ำชื่นใจที่พร้อมด้วยความรู้สึกโปร่งโล่งผ่องใสเบิกบานแผ่ออกไปเป็นอิสระไร้ขอบเขตถ้าสามารถปลุกเร้าฉันท์ให้เกิดอย่างแรงกล้า เกิดความรักในคุณค่าความดีงามความสมบูรณ์ของสิ่งนั้นหรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้วคนก็จะทุ่มเทชีวิตและจิตใจอุทิศให้แก่สิ่งนั้นเมื่อรักแท้ก็มอบใจให้อาจถึงขนาดยอมสละชีวิตเพื่อสิ่งนั้นได้ เมื่อมีฉันท์นำแล้วก็ต้องการทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุดให้สำเร็จผลอย่างดีที่สุดของสิ่งนั้นของงานนั้นไม่หวั่นพะวงกับสิ่งล่อเร้าหรือผลตอบแทนทั้งหลายจิตใจก็มุ่งมั่นแน่วแน่นคงในการดำเนินสู่จุดหมายเดินเรียบสม่ำเสมอไม่ชาน ไม่ส่าย ฉันท์สมาธิจึงเกิดขึ้นโดยนัยนี้ และพร้อมกับปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์ก็ย่อมเกิดควบคู่มาด้วย

2. วิริยะ แปลว่า ความอาจหาญ แก้วกล้า บากบั่น ก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้วแม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะลุล่วงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลาเท่านั้นปีเท่านั้นเดือนเขาก็ไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งท้าทายที่เขาจะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มีความเพียร เท่ากับมีแรงหนุนเวลาทำงานหรือปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่นคง พุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาธิก็เกิดขึ้นได้เรียกว่าเป็นวิริยะสมาธิ พร้อมทั้งมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เข้าประกอบคู่ไปด้วยกัน

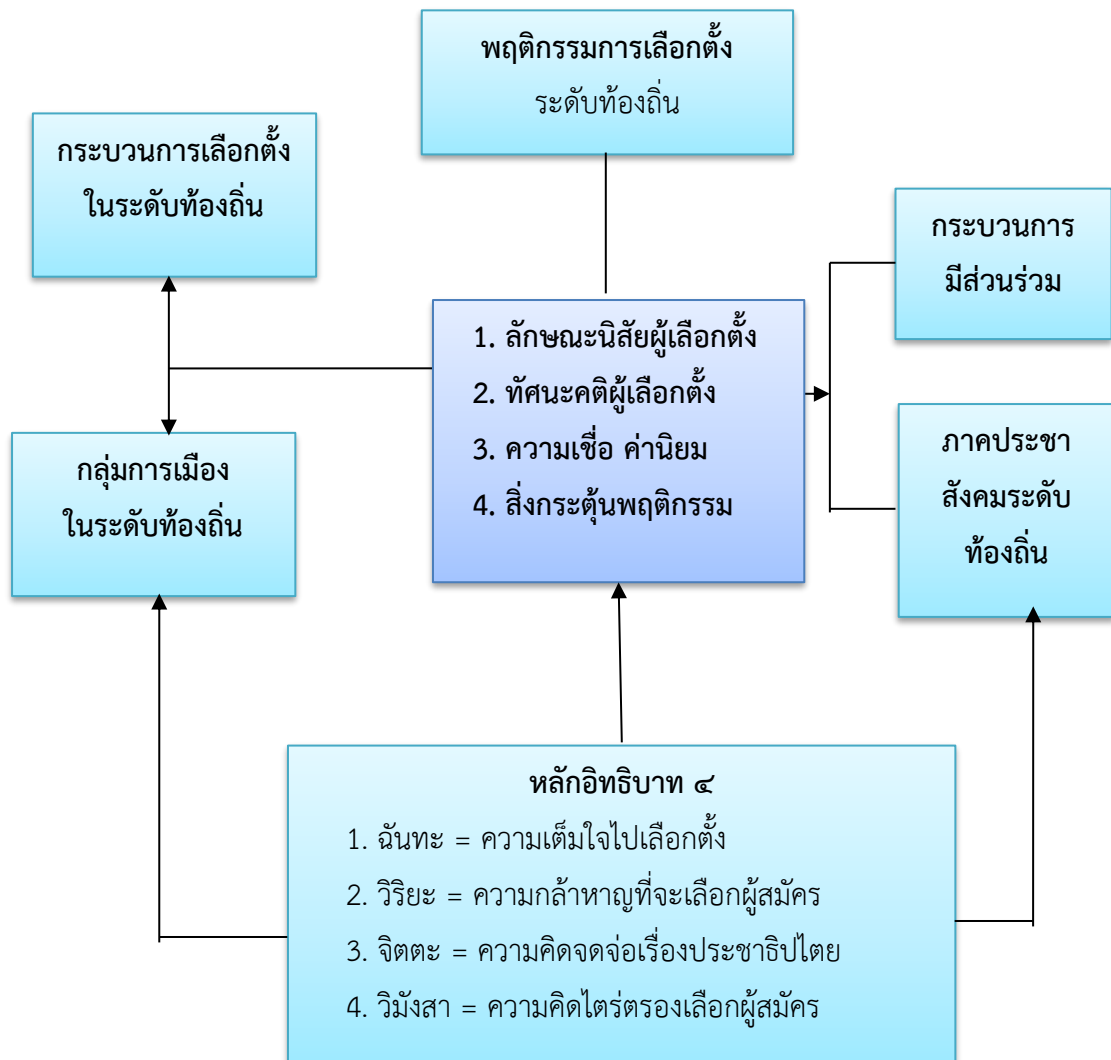
3. จิตตะ แปลว่า ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจฝักใฝ่ ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจไม่รับรู้เรื่องอื่น ๆ ใครพูดอะไรเรื่องอื่น ๆ ไม่สนใจ แต่ถ้าพูดเรื่องงานนั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันที บางทีจัดทำเรื่องนั้น งานนั้น ขลุกข่วนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืนไม่เอาใจใส่ร่างกายการแต่งเนื้อแต่งตัว อะไรเกิดขึ้นก็ไม่สนใจ เรื่องอื่นเกิดขึ้นใกล้ ๆ บางทีก็ไม่รู้ ทำจนลืมนอน ลืมกินลืมนอน ความมีใจฝักใฝ่เช่นนี้ย่อมนำไปสู่สมาธิเกิดขึ้น จิตจะแน่วแน่น สนธิในกิจที่ทำมีกำลังมากเฉพาะสำหรับกิจนั้น เรียกว่าเป็นจิตตสมาธิ พร้อมกันนั้นก็เกิดปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์ร่วมสนับสนุนไปด้วย

4. วิมังสา แปลว่า ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน เกินเลย บกพร่องหรือขัดข้อง เป็นต้นในกิจที่ทำ รู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง ข้อนี้เป็นการใช้ปัญญาชักนำสมาธิ ซึ่งจะเห็นได้ไม่ยากคนมีวิมังสาเป็นพวกชอบคิดค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง เมื่อทำอะไร ก็คิดพิจารณาทดสอบไปเช่นคิดว่าผลนี้เกิดจากสาเหตุอะไร ทำไมจึงเป็นอย่างนี้ ผลคราวนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้เท่านั้น ลองเปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้วไม่เกิดผลอย่างที่เคยคาดหมาย เป็นเพราะอะไร จะแก้ไขที่จุดไหน ฯลฯ เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่นแล่นดังไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่านไม่ออกแวก และมีกำลังเรียกว่าวิมังสาสมาธิ ซึ่งจะมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เกิดมาด้วย เช่นเดียวกับสมาธิข้ออื่นๆ

สรุปได้ว่า หลักอิทธิบาทสี่ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมสา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าเพื่อจะใช้หลักการและแนวคิดให้ประสบผลสำเร็จตามหลักอิทธิบาท ที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ในพระไตรปิฎก เพื่อจะให้เป็นข้อปฏิบัติ หรือเป็นแนวทางให้ประสบผลสำเร็จ

องค์ความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาสร้างความเป็นเลิศ

จากการศึกษาการเลือกตั้งท้องถิ่นกับการใช้หลักธรรมในเรื่องอิทธิบาท 4 ผู้เขียนได้พบองค์ความรู้ใหม่ แสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

คำอธิบายองค์ความรู้

จากแผนองค์ความรู้ อธิบายได้ว่า พฤติกรรมของประชาชนผู้เลือกตั้ง ประกอบด้วย ลักษณะนิสัยของผู้เลือกตั้ง ทศณะคติของผู้เลือกตั้ง ความเชื่อและ ค่านิยมสิ่งกระตุ้นพฤติกรรมในการเลือกตั้ง ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น และภาคประชาสังคม เช่น สื่อสารมวลชน ท้องถิ่น สถานทางศาสนา สถาบันการศึกษา จะถูกนำพาจากหลักอิทธิบาทสี่ อันได้แก่ ฉันทะ หมายถึง ความเต็มใจที่จะไปเลือกตั้ง วิริยะ หมายถึง ความกล้าหาญที่จะเลือกผู้สมัครโดยไม่เกรงกลัวกลุ่มอิทธิพล จิตตะ หมายถึง ความคิดจดจ่อกับเรื่องประชาธิปไตย และวิมังสา หมายถึง ความคิดไตร่ตรองเลือกผู้สมัครที่ตนเองต้อง เพื่อให้การเลือกตั้งนั้นเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม

สรุป

การเลือกตั้งเป็นพฤติกรรมที่ประชาชนแสดงออกมาของระบบการเมืองโดยผ่านกระบวนการการเลือกตั้ง ในการใช้สิทธิของตนเองลงคะแนนเสียงเลือกตัวแทน ได้เข้ามาทำหน้าที่แทนตนเองของการปกครองแต่ละท้องถิ่น ให้เป็นไปตามหลักปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ได้วางหลักไว้ว่า เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจรัฐของผู้ปกครอง เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลาด้วยการลงคะแนน เสียงอย่างทั่วถึง โดยถือหลักหนึ่งคนหนึ่งเสียงเท่านั้น การเลือกตั้งที่จะประสบผลสำเร็จนั้นต้องอาศัยหลักธรรม อิทธิบาทสี่ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ สิ้นน์สวัสดิ์. (2527). *จิตวิทยาทางการเมือง*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา.
- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2548). *โครงการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรอิสระภาพรัฐธรรมนูญ: คณะกรรมการเลือกตั้ง*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2534). *การเลือกตั้งกับการพัฒนาทางการเมือง*. เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหากับการพัฒนาทางการเมืองไทย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ). (2549). *พจนานุกรมธรรมของท่านปัญญานันทะ*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2550). *พุทธธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2545). *ธรรมนุญชีวิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 46). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา.

- วัชรไชยสาร. (2544). ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2560). การสังเคราะห์ข้อเสนอการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูปโครงสร้างการปกครองท้องถิ่น : การปกครองท้องถิ่นที่เสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่นและความเข้มแข็งชุมชน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2563). คู่มือการเลือกตั้งสำหรับประชาชน. โรงพิมพ์อาสาสมัครศึกษาดินแดนกรมการปกครอง ปทุมธานี.
- สุขุม นวลสกุล (2534). การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2527). พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของคนไทย. หนังสือชุด จุฬาบริหารชุมชน ลำดับที่ 6. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2559). ตำราการปกครองท้องถิ่นไทย. สมุทรปราการ : พีเอ็นเตอร์ไพรส์ ซัพพลาย.